

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет філологічний
Кафедра германської та слов'янської філології

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ
ДО КУРСУ
«ЖАНР РОМАНУ В ЛІТЕРАТУРАХ АНГЛІЇ ТА США
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ»**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності
035 Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно)) за
освітньо-професійною програмою «Філологія (Германські мови та
літератури (переклад включно))».

Слов'янськ – 2023 р.

УДК 378.016:82.0(072)

М54

Розробник:

Казаков Ігор Миколайович – доцент кафедри германської та слов'янської філології ДДПУ, кандидат філологічних наук, доцент;

Рецензенти:

Разживін Віктор Миколайович – доцент кафедри української мови і літератури ДДПУ, кандидат філологічних наук, доцент;

Ледняк Юлія Владленівна – доцент кафедри германської та слов'янської філології ДДПУ, кандидат філологічних наук, доцент.

Обговорено на засіданні кафедри германської та слов'янської філології ДДПУ 22.06.2023 р., протокол № 12

Затверджено вченою радою Державного вищого навчального закладу

«Донбаський державний педагогічний університет»

29 червня 2023 р., протокол № 9

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
Практичне заняття № 1. Осуд тоталітаризму й авторитарності в романі-антиутопії Дж. Орвелла «1984»	7
Практичне заняття № 2. Філософський роман» в англійській літературі 1950-60-х років. В. Голдінг «Володар мух»	8
Практичне заняття № 3. Постмодернізм в англійській літературі. Дж. Фаулз «Жінка французького лейтенанта»	9
Практичне заняття № 4. Джуліан Барнс: варіації на тему історії («Історія світу в 10 ½ розділах»).....	10
Практичне заняття № 5. Роман Дж. Селінджера «Ловець у житі» як роман нон-конформізму в літературі США	14
Практичне заняття № 6. Міфореалістична концепція роману Дж. Апдайка «Кентавр»	15
Практичне заняття № 7. Школа «чорного гумору» в американській літературі.....	16
Практичне заняття № 8. Антиутопія Ентоні Берджеса «Механічний апельсин»	18
Практичне заняття № 9. Людина на перехресті долі у сучасній масовій американській літературі.....	20
Практичне заняття № 10. Жанрове розмаїття сучасної англомовної фантастики	21
ЛІТЕРАТУРА.....	26

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна «Жанр роману в літературах Англії та США другої половини ХХ століття») є вибірковою для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно)).

Завданнями курсу є ознайомлення студентів із провідними літературними жанрами та жанровими тенденціями, розкриття значення зміни генологічних підходів, які відбувались у літературному процесі, ознайомлення із концепціями видатних представників літератури Англії та США другої половини ХХ століття ст., формування навичок критичного жанрового аналізу та умінь самостійного визначати жанрову приналежність художнього твору. Цілями дисципліни передбачено формування у студентів:

- розуміння структури філологічної науки та її теоретичних основ;
- базових уявлень про загальні властивості літератури як мистецтва слова, про закони побудови жанрової системи літератури;
- системних знань про основні періоди розвитку жанрів літератури, їхню еволюцію, трансформацію та оновлення тощо;
- здатності вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування, для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя;
- розуміння сутності й соціального значення майбутньої професії;
- здатності до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації тексту;
- здатності вільно оперувати жанрологічною термінологією для розв'язання професійних завдань.

Навчальні цілі курсу передбачають формування відповідних

компетентностей:

Інтегральної:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

Загальних:

1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
2. Здатність працювати в команді.

Спеціальних (фахових, предметних) компетентностей:

1. Здатність орієнтуватися в літературному процесі країн і народів світу (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті розвитку літератури, історії, культури, використовувати знання мов і здобутків світового письменства для формування національної свідомості, загальної і мовленнєвої культури учнів, їхньої моралі, міжкультурної толерантності, ціннісних орієнтацій у сучасному полікультурному суспільстві.

2. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні явища, використовувати різні методи й методики аналізу текстів.

3. Здатність орієнтуватися у жанровій парадигмі сучасного зарубіжного роману.

У методичних рекомендаціях представлено плани практичних занять, розподілених згідно з робочою навчальною програмою курсу.

№ з/п	Тема практичного заняття	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Осуд тоталітаризму й авторитарності в романі-антиутопії Дж. Орвелла «1984»	4	2
2	Філософський роман» в англійській літературі 1950-60-х років. В. Голдінг «Володар мух»	4	
3	Постмодернізм в англійській літературі. Дж. Фаулз «Жінка французького лейтенанта»	4	
4	Джуліан Барнс: варіації на тему історії («Історія світу в 10 ½ розділах»)	4	
5	Роман Дж. Селінджера «Ловець у житі» як роман нон-конформізму в літературі США	4	2
6	Міфореалістична концепція роману Дж. Апдайка «Кентавр»	4	
7	Школа «чорного гумору» в американській літературі	4	
8	Антиутопія Ентоні Берджеса «Механічний апельсин»	2	
9	Людина на перехресті долі у сучасній масовій американській літературі	4	
10	Жанрове розмаїття сучасної англомовної фантастики	4	
11	Вихідний контроль (тест)	2	2
Разом		40	6

Практичне заняття № 1. Осуд тоталітаризму й авторитарності в романі-антиутопії Дж. Орвелла «1984»

План

1. Політична тематика у творчості Дж.Орвелла.
2. Політичний сенс роману Дж.Орвелл «1984». Структура орвеллівського «ангсоцу»: внутрішня партія, зовнішня партія, проли. Історичні аналогії.
3. Основні принципи ідеології як відображення сутності тоталітарної філософії (війна – мир; свобода – рабство, незнання – сила). Образ Старшого брата як метафора режиму.
4. Соціальні, ідеологічні та політичні функції війни в тоталітарній державі.
5. Соціальний світ роману. Тип нової людини – «людини функції». Детермінованість поведінки героїв мовою і типом мислення.
6. Основний конфлікт роману. Зіткнення У.Сміта з системою. Принципи і способи нівеляції особистості на рівні мислення, емоцій, способів самовираження.
7. Лінгвістична утопія та її функції.

Література

1. Англійська художня антиутопія у світовому контексті. *Література Англії. XX століття*: навч. посібник / за ред. К. Шахової. Київ: Либідь, 1993. С. 46 – 71.
2. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XX століття: навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2011. С. 235 – 267.
3. Сабат Г. У лабіринтах утопії та антиутопії. Дрогобич: Коло, 2002. 160 с.

Практичне заняття № 2. Філософський роман» в англійській літературі 1950-60-х років. В. Голдінг «Володар мух»

План

1. Основні питання філософії екзистенціалізму в англійському романі 1950-60-х років. Вплив літератури французького екзистенціалізму на творчість британських письменників.

2. Творчий шлях, естетичні погляди та особливості художнього методу Вільяма Голдінга.

3. Ідейно-художня своєрідність роману В. Голдінга «Володар мух»:

- літературна основа книги – роман Р. Баллантайна «Кораловий острів» (жанрові, сюжетні, художньо-образні паралелі);

- жанрова своєрідність (риси робінзонади, «роману виховання», антиутопії, філософського роману-притчі та ін.);

- проблематика твору (морально-етична, соціально-політична, філософська);

- образна система роману (образи Ральфа, Рохи (Хрюши), Саймона, Джека);

- символіка твору; зміст назви; значення фіналу.

Література

1. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2011.

С. 147-151. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Hrynychak_Nataliia/Istoriia_zarubizhnoi_literatury_KhKh_stolittia/

2. Павличко С. Вільям Голдінг та його роман «Володар Мух». Голдінг В. Володар мух / Переклад Соломії Павличко. Київ: «Основи», 2000. С. 5-8. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Golding_William/Volodar_mukh/

3. Черноземова Є. Вільям Голдінг. Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. У 2-х т. / За ред. Н. Михальської та Б.

Щавурського. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2006. Т. 1. С. 454-456.
URL:
https://shron1.chtyvo.org.ua/Schavurskyi_Borys/Zarubizhni_pysmennyky_entsy_klopedychnyi_dovidnyk_Tom_1.pdf?

Практичне заняття № 3. Постмодернізм в англійській літературі.

Дж. Фаулз «Жінка французького лейтенанта»

План

1. Естетичні погляди Джона Фаулза (філософський трактат «Арістос»).
2. Роман «Жінка французького лейтенанта». Вікторіанська Англія в зображенні автора. Вікторіанство і сучасність. Образ місіс Поултні.
3. Ернестіна Фрімен та Сара Вудраф як антиподи (нещирість, ляльковість – свобода, природність). Сара як символ самого життя. «Магічний театр» Сари та його роль у звільненні Чарльза.
4. Образ Чарльза Смітсона в романі.
5. Зміст назви. Тема Франції в романі та тема інонаціонального взагалі (Америка, Італія в зв'язку з зображенням дому Россетті).
6. Своєрідність композиції. Функції епіграфів. Зміст теоретичних коментарів. Образ автора. Взаємовідносини автора, персонажів та читача.
7. Функціонування літературних, історичних, філософських алюзій та ремінісценцій в романі («Пані Боварі», «Ярмарок суєти», «Тесс з роду д'Ербервіллів», «Записки Піквікського клубу», «Паломництво Чайльд Гарольда» та ін.).

Література

1. Джон Фаулз. Давиденко Г. Й., Чайка О. М., Гричаник Н. І., Кушнерьова М. О. Історія новітньої зарубіжної літератури: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. С. 43-47. URL: <http://www.kafedragum->

artcollege.edukit.km.ua/Files/downloads/308712_AC5A3_davidenko_g_y_ta_in_istoriya_novitno_zarubizhno_literaturi.pdf

2. Левицька О. Інтертекстуальний дискурс роману Джона Фаулза „Жінка французького лейтенанта” Питання літературознавства: Науковий збірник. Чернівці: Рута, 2009. Вип. 77. С. 160-167. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/18439>

3. Козюра О. В. Проза Джона Фаулза: аспекти постмодерністської інтерпретації: автореферат дис. ... канд. філол. наук: 10.01.04. Київ, 2006. 22 с. URL: <http://studcon.org/proza-dzhona-faulza-aspekty-postmodernistskoyi-interpretaciyi>

4. Павличко С. Джон Фаулз. Життя як магічний театр. Зарубіжна література. Київ: Основи, 2001. С. 359-391.

Практичне заняття № 4. Джуліан Барнс: варіації на тему історії

(«Історія світу в 10 ½ розділах»)

План

1. Дж. Барнс як письменник-постмодерніст. Новаторський характер його творів.

2. Питання про жанрову форму «Історії світу...».

3. Сенс назви, тематика та проблематика твору.

4. Композиція твору як відображення постмодерністської моделі світу. Фрагментарність як конструктивний і філософський принцип постмодерністського мистецтва.

5. Особливості оповідної структури твору. Гра суб'єктами мовлення та модальними планами.

6. Образи персонажів «Історії світу...». Принципи їхнього створення.

7. Прийоми організації простору і часу в романі та в кожній з його частин.

8. Ідейно-композиційна функція лейтмотивів - гіпертекстових «скріп».

9. Інтертекстуальність в «Історії світу...».

10. «Історія світу в 10 % розділах» як «реалістично-постмодерністський» твір.

Питання для обговорення. Завдання

1. За твердженням Дж. Барнса, його «Історія світу в 10 1/2 розділах» - не збірка новел, вона «була задумана як ціле і виконана як ціле». Чи правомірна ця теза Барнса? Чи можна говорити про те, що в романі представлено по-своєму завершену картину світу? Аргументуйте свою відповідь.

2. У постмодерністських творах цитатність, інтертекстуальність виражається в різноманітних імітаціях, стилізаціях літературних попередників, іронічних колажах традиційних прийомів письма. Чи притаманні ці явища книзі Барнса? Відповідь ілюструйте прикладами.

3 Чи можна говорити про те, що в романі Дж. Барнса виявляється такий стилістичний прийом, як пастиш? Аргументуйте свою відповідь.

4. Роман Дж. Барнса відкриває розділ «Пасажири без квитків», вочевидь, написаний на основі біблійного міфу і наділений особливою ідейно-композиційною функцією.

- Як переосмислюється міф у цьому розділі і яка його роль у вираженні концептуальної та підтекстової інформації в романі? Чому інтерпретацію подій, що передують Потопу, і оцінку того, що відбувається на Ноевому Ковчезі, довірено личинці деревоточця? Яку характеристику з вуст личинки отримує Всевишній і Людина (у даному випадку - в образах Ноя та його родини)?

- Як розвивається тема «Людина та Історія» в наступних розділах (новелах) книги?

5. Перечитайте розділ «Кораблетроща». Які філософські проблеми порушуються в ньому? Розкрийте ідейно-художню роль алюзій, цитат, символічних та алегоричних образів. Які історичні, культурні та літературні асоціації викликає зміст цього розділу?

6. Як у книзі Барнса проявляються комічні традиції Філдінга, Свіфта, Стерна?

7. Яку інтерпретацію дає Барнс картині Теодора Жеріко «Пліт «Медузи» у розділі «Кораблетроща»? У чому сенс цієї інтерпретації?

8. У книзі Барнса на пошуки Ноевого Ковчега вирушають із розривом у сто років міс Фергюсон (1839) і астронавт Спайк Тіглер (1977). Яку смислову роль виконує прийом сюжетного паралелізму? Співвіднесіть зміст цих епізодів із міркуваннями письменника про історію світу, про кохання, віру в підрозділі «У дужках».

9. Перечитайте десятий розділ книги Барнса. Чому він названий «Сон»? Як пов'язаний цей розділ із розділом «Та, що вижила»? Що таке рай і пекло в художній концепції історії світу за Барнсом? Проаналізуйте способи та засоби, що реалізують формально-смисловий (внутрішньотекстовий) зв'язок між главою «Сон» і підрозділом «У дужках».

10. Практично всі художники, яких відносять до течії постмодернізму, одночасно виступають і як теоретики власної творчості. Певною мірою це зумовлено специфікою цього мистецтва: що воно просто не може існувати без авторського коментаря. Усе те, що називається «постмодерністським романом» Дж. Фаулза, Дж. Барнса, Г. Кортасара та багатьох інших, являє собою не тільки опис подій і зображення осіб, які беруть у них участь, а й розлогі міркування про сам процес написання цього твору. Вочевидь, підрозділ «Інтермедія» і являє собою такого роду автокоментар (метатекст). Розкрийте етико-естетичну проблематику цього розділу, його роль у формальній і смисловій організації всього тексту твору, у створенні його цілісності.

Література

1. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник (3-є видання). Київ : ЦУЛ, 2022. 504 с.
2. Керімова Е. Я. Міфосимвол човна в романі Дж. Барнса «Історія світу в 10½ розділах». *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Сер. : Філологія. 2018. Вип. 79. С. 39–44.
3. Колошук Н. Г. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: у 2 ч. Частина 2: Після модерну: навчальний посібник для закладів вищої освіти. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2023. 432 с.
4. Кравець О. М., Полякова К.О. Провідні мотиви в романі Джуліана Барнса «Історія світу в 10½ розділах». *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. Том 33 (72). № 5. Ч. 2 2022. С. 148-153. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/5_2022/part_2/26.pdf
5. Лосєва Ю. В. Інтертекстуальність як основний композиційний принцип художнього дискурсу Джуліана Барнса (на матеріалі роману «Історія світу в 10 ½ розділах»). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2019. № 43. Т. 5. С. 95-97. URL: http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v43/part_5/Filologi43_5.pdf
6. Піндосова Т.С. Категорія інтертекстуальності в художніх текстах Д. Брауна: прагмастилістичний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 «Германські мови». Херсон, 2019. 20 с.
7. Яременко Н. В., Коломієць Н. Є. Історія зарубіжної літератури II половини ХХ століття. Практикум. Кривий Ріг, 2022. 103 с.

Практичне заняття № 5. Роман Дж. Селінджера «Ловець у житі» як роман нон-конформізму в літературі США

План

1. Формування культури «суспільства споживання». Розрізнення «гарячої» та «холодної» культури. Явище нонконформізму в літературі США 1940-60-х років. Література бітників – емоційний виклик нонконформістської свідомості.
2. Творча історія роману Джерома Девіда Селінджера у контексті означеного історичного періоду.
3. Система образів роману, образ оповідача, другорядні образи твору.
4. Стильова манера письменника.
5. «Ловець у житі» як маніфест літератури нон-конформізму.
6. Сатиричне зображення «світу дорослих».
7. Жанрові домінанти твору. «Ловець у житі» як «роман виховання».

Література

1. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2018. 488 с.
2. Денисова Т. Літературний процес ХХ сторіччя у США. *Вікно в світ*. 1999. № 5 (8). С. 5-74.
3. Денисова Т. Н. Історія американської літератури ХХ століття. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012. С. 209-210, 217-221.
4. Джером Дейвід Селінджер. URL: <https://zarlit.com/critika/28.html>
5. Єременко О. В. Дж. Селінджер. «Над прірвою в житі»: матеріали до варіативного вивчення. Тринадцятий апостол?: Образ головного героя

- роману з погляду літературознавця. *Всесвітня література*. 2000. № 4. С. 56-58.
6. Кадоб'янська Н. М. Зарубіжна література ХХ ст. : ТОВ «Сиция», 2019. 256 с.
 7. Ксьондзик Н. Селінджер, якого немає. *Літакцент*. 05. 05. 2010. URL: <http://litakcent.com/2010/05/05/selindzher-jako-ho-nemaje/>
 8. Кузьменко Д. Символіка імен персонажів повісті «Ловець у житті» Дж. Д. Селінджера. *Зарубіжна література у школі*. 2003. № 4. С. 6-8.
 9. Москвін Я. Моральні дискусії навколо літератури на прикладі О. Вайльда та Дж. Д. Селінджера. *Вісник Львівського університету*. Серія філософські науки. 2018. Випуск 20. С. 104–118.
 10. Оспапенко Л. М. «Ловець у житті» як духовна практика: про рецепцію роману Дж. Д. Селінджера. *Література та культура Полісся*. Сер. : Філологічні науки. 2015. Вип. 78. С. 102-109.

Практичне заняття № 6. Міфореалістична концепція роману

Дж. Апдайк «Кентавр»

1. Творчість Дж. Апдайк у контексті літератури США другої половини ХХ ст.
2. Місце роману «Кентавр» у творчій спадщині письменника.
3. Система образів роману в реальному та міфологічному вимірах
4. Шляхи введення до тексту міфологічного сюжетно-образного матеріалу.
5. Роль міфологічної площини в загальній ідейно-художній концепції твору.

Література

1. Денисова Т. Н. Роман і романісти США ХХ століття. Київ : Дніпро, 1990. 362 с.

2. Кушнерьова М. О. Історія новітньої зарубіжної літератури: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. С. 43-47.
3. Михальченко Т.В. Синтез реалістичного та міфологічного в романі Дж. Апдайка «Кентавр». С. 97-102. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3113/1/Актуальні%20питання%20філології%20і%20методики%20викладання%20мов.pdf>
4. Охріменко Т. В. Неоміфологізм у творчості Дж. Апдайка (за романом «Кентавр») URL: https://eprints.cdu.edu.ua/3777/1/rodzinka_2018_2-262-263.pdf

**Практичне заняття № 7. Школа «чорного гумору» в американській літературі
Семінар**

Теми доповідей:

1. Школа «чорного гумору» як предтеча постмодернізму в сучасній американській літературі. Представники напряму та їх художні здобутки.
2. Особистість і система у романі К. Кізі «Політ над гніздом зозулі». Мотив божевілля у романі. Гротеск та абсурд у творі.
3. Роман К. Воннегута «Бійня № 5, або Хрестовий похід дітей»:
 - Тема «правди про війну».
 - Метафора «хрестового походу дітей».
 - Співставлення образів оповідача (наратора), письменника (Курта Воннегута) та Біллі Пілігрима.
 - Реалізація засобів «школи чорного гумору» у романі.
4. Роман Дж. Геллера «Пастка 22»:
 - «Параграф 22» — закон несправедливого устрою життя у сатиричній структурі роману Геллера.

- Сатиричні засоби суто національного американського типу комізму, що використовує у романі Геллер.
- Образ Йоссаріана — втілення носія тверезого глузду, який потрапив до божевільні.
- Сатиричні образи вищих чинів армії – полковника Піскатора, майора Майора.

Література

1. Бричка Ю. В. «Чорний гумор» як американський літературний феномен. URL: https://eprints.cdu.edu.ua/3767/1/rodzinka_2018_2-243-244.pdf
2. Денисова Т. Н. Роман і романісти США ХХ століття. Київ : Дніпро, 1990. 362 с.
3. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2018. 488 с.
4. Денисова Т. Н. Історія американської літератури ХХ століття. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012.
5. Кадоб'янська Н. М. Зарубіжна література ХХ ст. : ТОВ «Сиция», 2019. 256 с.
6. Подкоритова, О. П. Поетика сатири в романах Курта Воннегута. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка.* № 52. 2010. С. 207-213. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/4488/>
7. Історія зарубіжної літератури другої половини ХХ століття : навч.-метод. посіб. / авт.-упор. Г. Є. Шовкопляс. Київ: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2013. 104 с.

Практичне заняття № 8. Антиутопія Ентоні Берджеса «Механічний апельсин»

План

- 1 Авторський задум роману «Механічний апельсин». Моральна та соціальна проблематика роману.
2. Головний герой роману Алекс у системі персонажів.
- 3 Християнські мотиви в «Механічному апельсині» та їхнє переосмислення. Образ тюремного капелана.
- 4 Художній час і простір роману.
5. Поетика роману:
 - пародіювання утопічних традицій;
 - символіка;
 - роль іронії;
 - алюзивний контекст роману;
 - техніка «потoku свідомості»;
 - мова роману.
6. Берджес як продовжувач традицій Дж. Джойса.

Література

1. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2018. 488 с.
2. Денисова Т. Н. Історія американської літератури ХХ століття. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012.

3. Денисова Т. Н. Роман і романісти США ХХ століття. Київ : Дніпро, 1990. 362 с.
4. Кадоб'янська Н. М. Зарубіжна література ХХ ст. : ТОВ «Сиция», 2019. 256 с.
5. Кісіль, А. М. Антиутопічний хронотип у романі “Механічний апельсин” Ентоні Берджеса. Закарпатські філологічні студії : науковий журнал / голов. ред. І. М. Зимомря. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2019. Т. 2. Вип. 9. С. 154–157. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/33187/1/АНТИУТОПІЧНИЙ%20ХРОНОТОП%20У%20РОМАНІ%20«МЕХАНІЧНИЙ%20АПЕЛЬСИН».pdf>
6. Лобунець М. Поетика заголовку роману Е. Берджеса «Механічний апельсин». Наукові розвідки студентів факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди : зб. тез наук. доп. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди; [заг. ред. Т. В. Подуфалової]. Харків : ХНПУ, 2020. Вип. 1. С. 46–47. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/886f087f-2623-4b4e-be68-8c4341c6dc30>
7. Синявська К. Специфіка комічного та фантастичного в зображенні світу та людини у творах Е. Берджеса. Науковий потенціал дослідника: філологічні та методичні пошуки : зб. наукових праць викладачів і студентів [випуск 7] / відп. редактор В. А. Каліш. Суми: ТОВ «Видавничо-поліграфічне підприємство «Фабрика друку», 2019. С. 261–266. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/797>

Практичне заняття № 9. Людина на перехресті долі у сучасній масовій американській літературі

Семинар

Теми доповідей:

1. Проблема та структура поняття «масова література».
2. Розумність нерозумної людини у романі У. Грума «Форест Гамп».
3. Тема кохання в романі Е. В. Вольф Сігел «Історія одного кохання».
4. Проблема моральної черствості суспільства у романі Дж. Харріс «Шоколад».
5. Форма щоденника у романі Н. Спаркса «Щоденник пам'яті».
6. Поетика інтертекстуальності в романі Майкла Каннінгема «Години».

Література

1. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2018. 488 с.
2. Денисова Т. Н. Історія американської літератури ХХ століття. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012.
3. Денисова Т. Н. Роман і романісти США ХХ століття. Київ : Дніпро, 1990. 362 с.
4. Домбровська М. Дефініції «масової літератури». *Слово і час*. 2005. № 11. С. 54-65. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/172117/12-Dombrovska.pdf?sequence=1>
5. Кадоб'янська Н. М. Зарубіжна література ХХ ст. : ТОВ «Сиція», 2019. 256 с.

6. Мілованова В. В. Сучасна зарубіжна література (кінець XX – початок XXI століття) : навч. посібник. Суми : Вид-во Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. 172 с.

7. Філоненко С. Масова література: влада жанрів і жанрових канонів. *Слово і час*. 2010. № 8. С. 81-93. URL: <https://il-journal.com/index.php/journal/article/view/901/665>

Практичне заняття № 10. Жанрове розмаїття сучасної англомовної фантастики

Семінар

Теми доповідей:

1. Жанри твердої наукової фантастики:

- фантастика винаходу (Артура Кларк «Фонтани Раю»),
- аерокосмічна фантастика (Роберт Хайнлайн «Між планетами», Гаррі Гаррісон «Полонений всесвіт»),
- темпоральна фантастика (Айзек Азімов «Самі боги», Фредерік Пол «Брама», Джек Фінні «Час та знову час»).
- таймпанк: стоунпанк, сандалпанк, клокпанк, стімпанк, паропанк, дизельпанк, нанопанк, біопанк, космопанк, кіберпанк («Програмне забезпечення» Руді Рюкера, «Невромант» Вільяма Гібсона, «Шизматриця» Брюса Стерлінга, «Вакуумні квіти» Майкла Свонвіка, «Вірт» Джеффа Нуна, «Смертельна мрія» Бена Бова).
- воєнна фантастика: мілітаристська фантастика, космічна опера, фантастичний бойовик, романи про війни майбутнього, антивоєнна фантастика («Зоряний десант» Роберта Е. Хайнлайна, «Захід слави» Джеррі Пурнелла, «Гра Ендера» Орсона Скотта Карда, «Війна старого» Джона Скальці, «Кобра» Тімоті Зана, «Принцеса Марсу» Едгар Р. Барроуза, «Гіперіон»

Дена Сіммонса, «Культура» Ієна Бенкса, романи «Гра Ендера» і «Голос тих, кого немає» Орсона Скотта Карда, «Барраярський цикл» Лоїс Макмастер Буджолда, „Янгол революції“ Джорджа Гріффіса, „Велика війна в Англії у 1887 році“ Вільяма Ле К'є, „Армагедон“ Стенлі Ватерлоо, „Рагнарок“ Шоу Дезмонда).

2. Географічна, біологічна та екологічна фантастика:

- фантастика контакту („Станція для пересадки“ Кліффорда Саймака, „День пришествя богів“ Кларка Дарльтона, „Господарі-творці“ Ієндо Біндера, „День, коли з'явилися триподи“ Джона Крістофера).
- еволюційна фантастика („Від мавпи до людини“ Остіна Бірбауера, „Зоряне народження“ Герберт Дж. Веллса, „Народження світу“ Шоу Дезмонда, „Природні тварини“ Веркора, „Планета мавп“ П'єра Буля, „Точка Омега“ Джорджа Зебровськи).
- зоологічна фантастика („Завр“ Ієна Філпотса, „Сильва“ Веркора, „Шардік“ Пітера С. Бігла, „Рій“ Артура Герцога, „Забуті звірі Ельду“ Патриції Маккілліп, „Звірі“ Джона Краулі).
- флористична фантастика („Квіти Венери“ Філіппа Кюрваля, „День тріффідів“ Джона Віндема, „Уся плоть – трава“ Кліффорда Саймака, „Цвітіння Ерди“ Л. Е. Тейлор).
- медична фантастика („Безсмертні“ Джеймса Ганна, „Станція-шпиталь“ Джеймса Вайта, „Зоряний хірург“ Елана Нурса, „Ліки вибору“ Майкла Крайтона, „Ліки від раку“ Майкла Муркока, „Нащадки людини“ Френсіса М. Басбі, „Генетичний солдат“ Джорджа Тьорнера).
- романи-катастрофи та романи про загублені світи („Загублений світ“ Артура Конана Дойла, „Загублений континент“ Чарльза К. Хайна, „Втрачений горизонт“ Джеймса Хілтона, „Металева чудовисько“ Ебрахама Мерріта, „Поверхня планети“ Данієля

Дрода, „Божа кузня“ Грега Біра, „Темрява“ Одржея Неффа).

- постапокаліптичні романи („Нюрк“ Стефан Вуля, „Герої та лиходії“ Енджели Картер, „Піраміда Мортонна“ Анатолія Імерманіса, „Листоноша“ Дейвіда Бріна, „На березі“ Невіла Шюта).
- урбаністична фантастика, („Місто“ Кліфорда Д. Саймака, „Світвотер“ Кнута Фальдбаккена, „Бетонний острів“ Джеймса Балларда та „Місто Акерон“ Нільса Нільсена).

3. «М'яка» або гуманітарна фантастика:

- соціальна фантастика (цикл Айзека Азімова „Фундація“), антиутопія (Дж. Орвелл «1984», Р. Бредбері «451 за Фаренгейтом» тощо),
- філософська фантастика („Володар мух“ Вільяма Голдінга, „Чи мріють андроїди про електроовець?“ Філіп К. Діка, „Не побоюся я зла“ Роберта Хайнлайна, „Ксеноцид“ Орсона Скотта Карда).
- релігійна фантастика („Кантата за Ляйбовицем“ Волтера Міллера-молодшого, „Космічна трилогія“ Клайва Стейплза Льюїса).
- мелодраматична фантастика („Дружина мандрівника у часі“, Одрі Ніффінджер цикли „Дарковер“ Меріон Зіммер-Бредлі та „Сутінки. Сага“ Стефані Маєр), психологічна фантастика („Квіти для Елджернона“ Деніела Кіза, „Маргарет та я“ Кейт Вільгельм).

4. Фантастика сатири, гумору та абсурду

- сатирична фантастика („Механічний апельсин“ Ентоні Бьорджеса, „Повсталий з мертвих“ Майю Лассіла, „Доктор Стренджлав“ Пітера Джорджа, „Путівник для тих, хто подорожує автостопом по Галактиці“ Дагласа Едамса).
- пародійна фантастика (цикли „Бернгардт-завойовник“ Сема Люндвалла та „Білл-герой Галактики“ Гаррі Гаррісона).

- гумористична фантастика (цикл творів „Щур з нержавіючої сталі“ Гаррі Гаррісона).
- абсурдистська фантастика („Світ-підробка“ Деніела Ф. Гелуйєс, „Обмін розумів“ Роберта Шеклі, „Білосніжка“ Дональда Бартельмі, цикли творів „Павучий світ“ Коліна Вілсона та „Плаский світ“ Террі Претчетта).

5. Фентезі та надприродна фантастика

- фентезі: героїчне фентезі, високе фентезі, наукове фентезі (або сайнс фентезі), міське фентезі, історичне фентезі, дитяче фентезі та казкова фантастика, міфологічна фантастика та епічна фантастика, романи про видумані країни та темне фентезі (Джон Р.Р. Толкін, Клайв Стейплз Льюїс, Урсула Ле Гуїн, Джордж Р.Р. Мартін, Ніл Гейман, Патрік Ротфусс, Джо Аберкромбі, Роберт Джордан та ін.).
- фантастика жахів: окультна проза («Денверський двійник» Джорджа Гріффіса, «Омен» Дейвіда Зельцера, «Екзорцист» Вільяма Пітера Блетті, «Дитя Розмарі» Айри Левіна); паранормальна й екстрасенсорна фантастика («Фокусник с Мейфера» Джорджа Гріффіса, «Паломництво: книга Людей» Зенни Гендерсон, «Мертва зона» Стівена Кінга, «Таємне коло» Лізи Джейн Сміт, «Зірки - мета моя» Альфреда Бестера).
- історична та реалістична фантастика: альтернативна історія («Подаруй мені ювілей» Ворда Мура, «Людина у високому замку» Філіпа К. Діка, «Якби фюрер знав» Отто Базіля, «Павана» Кіта Робертса, «Якби Південь переміг у Громадянській війні» Маккінлі Кантора), криптоісторія («Бізнес» Іена Бенкса).

Література

1. Жанри фантастичної літератури. URL: https://www.wikiwand.com/uk/%D0%96%D0%B0%D0%BD%D1%80%D0%B8_%D1%84%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8
2. Литвиненко Т. М. Парадигма образу андроїда в сучасній літературній фантастиці. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського*. 2013. Вип. 23. С. 229-240. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kdsm_2013_23_33.
3. Мاستиляк, В. Сучасні уявлення про фантастику як різновид літератури. *Studia Methodologica : науковий збірник*] / гол. О. Лещак; відп. ред. І. Папуша. Тернопіль : ТДПУ, 2002. Вип.12. С. 93-99. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/3249>
4. Толкієн Джон Роналд Руел. *Зарубіжні письменники*. Енциклопедичний довідник : у 2 т. / за ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2006. Т. 2 : Л -Я. С. 614.
5. Ясь О. Росія як Мордор: фентезійні алюзії у сучасних військових наративах. *Український історичний журнал*. 2023. № 5. С. 5-22. URL:<https://www.academia.edu/108375018>

ЛІТЕРАТУРА

1. Александрова Г. О. Історія зарубіжної літератури ХХ – початку ХХІ століть : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Мелітополь, 2018. 178 с.
2. Бовсунівська Т. В. Жанрові модифікації сучасного роману: монографія. Харків: Вид-во «Діса плюс», 2015. 368 с.
3. Бовсунівська Т.В. Когнітивна жанрологія та поезика. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський Університет», 2010. 180с.
4. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник (3-є видання). Київ : ЦУЛ, 2022. : 504 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Davydenko_Halyna/Istoriia_zarubizhnoi_literatury_KhKh_stolittia/ (друге видання)
5. Іконнікова М. В., Співачук В. О. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Хмельницький : Бідюк Є. І. [вид.], 2020. 156 с.
6. Іконнікова М. В., Співачук В. О. Нариси із зарубіжної літератури ХХ-ХХІ століть: навч. посіб. Хмельницький : ХНУ, 2019. 154 с.
7. Кадоб'янська Н. М. Зарубіжна література ХХ ст. : ТОВ «Сиция», 2019. 256 с.
8. Колошук Н. Г. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: у 2 ч. Частина 1: Модерна доба: навчальний посібник для закладів вищої освіти. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2023. 520 с.
9. Колошук Н. Г. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: у 2 ч. Частина 2: Після модерну: навчальний посібник для закладів вищої освіти. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2023. 432 с.
10. Копистянська Н. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства. Львів: ПАІС, 2005. 368с.
11. Яременко Н. В., Коломієць Н. Є. Історія зарубіжної літератури II половини ХХ століття. Практикум. Кривий Ріг, 2022. 103 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Бібліотека світової літератури (тексти творів). URL:
<https://www.ukrlib.com.ua/world/>
2. Зарубіжна поезія у перекладах на українську. URL:
<http://poetyka.uazone.net/translat.html>
3. Інститут літератури НАН України. URL: <http://www.ilnan.gov.ua/>
4. Словник літературознавчих термінів. URL:
<https://onlyart.org.ua/dictionary-literary-terms/>